

VOLONTERI ZA PRIRODU

Policy-brief/Politički memorandum

Zakonodavni okvir i premošćavanje planskog vakuuma u Kraljevu

Page | 1

Ključne poruke

- Kraljevo ne sme da ulazi u novu fazu upravljanja otpadom bez važećeg i kvalitetno pripremljenog LPUO.
- Novi LPUO mora biti usklađen sa Poglavljem 27 EU, Nacionalnim programom upravljanja otpadom 2022–2031 i lokalnim potrebama grada.
- Ekspertska grupa iz senke KRC-a priprema pravno utemeljen ToR koji može da posluži Gradu kao model za javnu nabavku izrade LPUO.
- Dobar ToR smanjuje rizik od formalnog, neprimenljivog plana i povećava šansu da dokument bude operativan, merljiv i javno kontrolisan.

1. Zašto je tema hitna

Prethodni Lokalni plan upravljanja otpadom grada Kraljeva je istekao 2022.g, što je stvorilo planski vakuum u jednoj od najvažnijih oblasti lokalne javne politike. U takvoj situaciji grad ostaje bez dovoljno preciznog strateškog dokumenta za upravljanje komunalnim otpadom, planiranje infrastrukture, finansiranje mera i praćenje učinaka.

Ovaj vakuum nije samo administrativni problem. On direktno utiče na sposobnost grada da sprovodi obaveze koje proizilaze iz Zakona o upravljanju otpadom, Nacionalnog programa upravljanja otpadom 2022–2031 i obaveza iz Poglavlja 27 EU. Zato je novo planiranje potrebno tretirati kao zadatak od javnog interesa prvog reda.

2. Šta traži zakonodavni okvir

Poglavlje 27 EU podrazumeva da se upravljanje otpadom ne posmatra samo kroz odlaganje i uklanjanje, već kroz čitav lanac: prevenciju nastanka otpada, odvojeno sakupljanje, reciklažu, tretman, kontrolu i transparentno informisanje javnosti. Nacionalni program upravljanja otpadom 2022–2031 dodatno postavlja ciljeve povećanja reciklaže komunalnog otpada, smanjenja odlaganja biorazgradivog otpada i postepenog prelaska ka održivijem sistemu.

Za lokalnu samoupravu to znači sledeće:

- novi LPUO mora da bude usklađen sa nacionalnim ciljevima,
- mora da sadrži merljive ciljeve i rokove,

- mora da obuhvati prevenciju nastanka otpada, a ne samo njegovo uklanjanje,
- mora da predvidi sistem praćenja sprovođenja i izveštavanja.

3. Gde je problem u praksi

Page | 2

Najčešći problem kod lokalnih planova jeste da se izrađuju kao formalni dokumenti bez dovoljno preciznog projektnog zadatka. Tada izvođač nema jasne obaveze, lokalna uprava nema alat za kontrolu, a javnost ne može da proceni da li je plan zaista dobar.

U Kraljevu je zato ključno da se pre same nabavke izrade LPUO definiše:

- šta plan mora da sadrži,
- koje podatke mora da koristi,
- koje lokalne institucije moraju da učestvuju,
- kako će se dokument koristiti nakon usvajanja,
- kako će se pratiti sprovođenje.

Bez toga, grad rizikuje novi planski vakuum čak i ako se novi LPUO formalno usvoji.

4. Uloga Ekspertske grupe iz senke

Kraljevački razvojni centar formira Ekspertsku grupu iz senke radi pripreme pravno utemeljenog Projektnog zadatka (ToR) za izradu novog LPUO. Taj ToR treba da bude dovoljno kvalitetan da lokalna samouprava može da ga koristi kao model za raspisivanje javne nabavke.

Uloga Ekspertske grupe je da:

- prevede zakonodavne obaveze u konkretne tehničke i metodološke zahteve,
- definiše minimalni sadržaj budućeg LPUO,
- identifikuje potrebne izvore podataka,
- predloži strukturu javne nabavke i kriterijume za izbor izrađivača,
- obezbedi da plan bude primenljiv i merljiv, a ne samo formalno ispravan. [\[6\]\[1\]\[2\]](#)

Ovo je važan javno-korisni mehanizam, jer lokalnoj samoupravi daje gotov okvir za postupanje, a javnosti pokazuje da se plan izrađuje uz stručni nadzor i javnu odgovornost.

5. Šta mora da sadrži dobar ToR

Projekat zadatka za izradu novog LPUO trebalo bi da sadrži najmanje sledeće celine:

- analizu postojećeg stanja upravljanja otpadom u Kraljevu,
- pregled pravnog i strateškog okvira,
- lokalne podatke o količinama i tokovima otpada,
- mapu institucionalnih aktera i njihovih nadležnosti,
- ciljeve, mere i indikatore za ceo period važenja plana,
- model javnog uvida i konsultacija,
- model praćenja sprovođenja i javnog izveštavanja.

Page | 3

Bez ovih elemenata, novi LPUO bi mogao da ostane neprecizan i teško primenljiv u praksi.

6. Preporuke za Grad Kraljevo

Preporuka 1: Formalno pokrenuti izradu LPUO kroz jasan procesni okvir

Grad treba da uspostavi jasan nosilac procesa, radni tim i rokove za izradu plana, pre same javne nabavke.

Preporuka 2: Usvojiti ToR pre raspisivanja javne nabavke

Projektni zadatak mora biti usvojen kao stručna osnova za nabavku, kako bi se obezbedio kvalitet izrade i smanjio rizik od lošeg plana.

Preporuka 3: Ugraditi EU i nacionalne ciljeve u lokalni plan

Novi LPUO mora jasno referisati Poglavlje 27 i Program upravljanja otpadom 2022–2031, uključujući ciljeve reciklaže, prevencije i smanjenja odlaganja.

Preporuka 4: Obezbediti javno učešće i stručnu verifikaciju

Plan treba da bude razvijan uz javni uvid, konsultacije sa institucijama, civilnim društvom i stručnjacima, a ne iza zatvorenih vrata.

Preporuka 5: Uspostaviti mehanizam praćenja sprovođenja

U LPUO treba predvideti indikatore, rokove i odgovorna lica, kao i obavezno javno izveštavanje o napretku.^{[5][3]}

7. Zaključak

Kraljevo danas ima priliku da iz planskog vakuuma pređe u fazu odgovornog i transparentnog planiranja upravljanja otpadom. To je moguće samo ako novi LPUO bude pripremljen na temelju jasnog Projektnog zadatka, usklađen sa EU standardima i nacionalnim programom, te otvoren za stručnu i javnu kontrolu.

Ekspertska grupa iz senke KRC-a upravo zato nije paralelni proces, već javno koristan alat: ona pomaže da grad dobije kvalitetniji LPUO, a ne samo još jedan formalni dokument.

Page | 4

*Ove aktivnosti se realizuju u okviru projekta „**Volonteri za prirodu**” koji je finansiran od strane Evropske unije.*